

פתרון הבחינה

תנ"ך

ק"ץ תשע"ח, 2018, שאלון: 1381

מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

השאלות

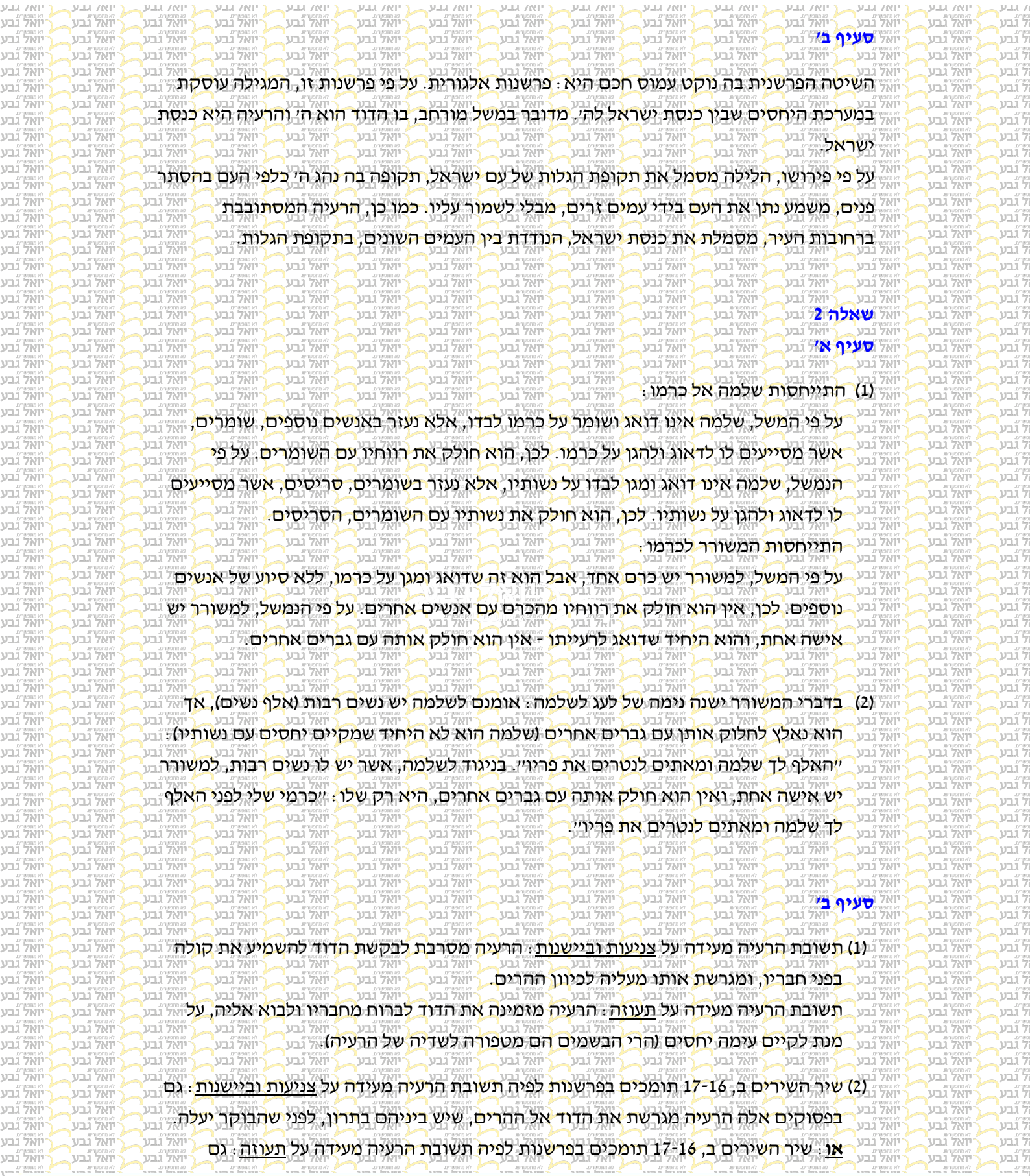
הנבחנו דרשו לענות על חמש מהשאלות 1-8 (לכל שאלה - 20 נקודות)

אמצעים ספרותיים בקטע והסבר מטרת השימוש בהם (על הנבחן לציין שני אמצעים ספרותיים):

שורש מנחה – ב.ק.ש. – השימוש החוזר בשורש, נועד להדגיש את חיפושיה של הרעיה אחר אהובה, עד כמה היא מבקשת למצוא אותו. **אז**: ביטוי מנחה – "אהבה נפשית", החזרה על ביטוי זה נועדה להדגיש את גודל אהבתה של הרעיה לאהובה, אותו היא מחפשת **אז**:

"בקשתיו ולא מצאתיו" – החזרה על הביטוי מדגישה את רצונה של הרעיה למצוא את אהובה, ואת כשלונה. דגם המספר העולה שלושה וארבעה. שלוש פעמים חוזרת הרעיה ומציינת שלא מצאה את אהובה, אותו היא מחפשת. בפעם הרביעית, הרעיה מוצאת את אהובה. דגם זה מעיד על חיפושיה הקדחתניים אחר אהובה, היא אינה מותירת עד שהיא מוצאת אותו. הדגם ממחיש תקבולת – אל בית אמי ואל חדר הורתי – באמצעות התקבולת, מדגישה הרעיה את רצונה למצוא את אהובה ולהביא אותו אל בית אמה, שם תוכל להתייחד עימו.

השיטה הפרשנית בה נוקט עמוס חכם היא: פרשנות אלגורית. על פי פרשנות זו, המגילה עוסקת בה
במערכת היחסים שבין כנסת ישראל לה' מדובר במשל מורחב, בו הדוד הוא ה' והרעיה היא כנסת
ישראל

על פי פירושו, הלילה מסמל את תקופת הגלות של עם ישראל, תקופה בה נהג ה' כלפי העם בהסתר
נעים, משמע נתן את העם בדדי עמים זרים, מבלי לשמור עליו. כמו כן, הרעיה המסתובבת
ברחובות העיר, מסמלת את כנסת ישראל, הנודדת בין העמים השונים, בתקופת הגלות.

שאלה 2
סעיף א'ל
(1) התייחסות שלמה אל כרמו:
על פי המשל, שלמה אינו דואג ושומר על כרמו לבדו, אלא נעזר באנשים נוספים, שומרים,
אשר מסייעים לו לדאוג ולהגן על כרמו. לכן, הוא חולק את רווחיו עם השומרים. על פי
הנמשל, שלמה אינו דואג ומגן לבדו על נשותיו, אלא נעזר בשומרים, סריסים, אשר מסייעים
לו לדאוג ולהגן על נשותיו. לכן, הוא חולק את נשותיו עם השומרים, הסריסים.

על פי המשל למשורר יש כרם אחד, אבל הוא זה שדואג ומגן על כרמו, ללא סיוע של אנשים
נוספים. לכן, אין הוא חולק את רווחיו מהכרם עם אנשים אחרים. על פי הנמשל, למשורר יש
אישה אחת, והוא היחיד שדואג לרעייתו - אין הוא חולק אותה עם גברים אחרים.

בדברג המשורר ישנה נימה של לעג לשלמה, אומנם לשלמה יש נשים רבות (אלף נשים), אך יורג
הוא נאלץ לחלוק אותן עם גברים אחרים (שלמה הוא לא היחיד שמקים יחסים עם נשותיו):
"האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרוז", בניגוד לשלמה, אשר יש לו נשים רבות, למשורר
יש אישה אחת, ואין הוא חולק אותה עם גברים אחרים, היא רק שלו: "כרמי של לפני האלף
לך שלמה ומאתים לנטרים את פרוז"

סעיף ב'ל
(1) תשובת הרעיה מעידה על צניעות וביישנות: הרעיה מסרבת לבקשת הדוד להשמיע את קולה
בפני חבריו, ומגרשת אותו מעליה לכיוון ההרים.
תשובת הרעיה מעידה על תעוזה: הרעיה מזמינה את הדוד לברוח מתברויו ולבוא אליה, על
מנת לקיים עימה יחסים (הרי הבשמים הם מטפורה לשדיה של הרעיה).

(2) שיר השירים ב, 16-17 תומכים בפרשנות לפיה תשובת הרעיה מעידה על צניעות וביישנות: גם
בפסוקים אלה הרעיה מגרשת את הדוד אל ההרים, שיש ביניהם בטרון, לפני שהבוקר יעלה
אז שיר השירים ב, 16-17 תומכים בפרשנות לפיה תשובת הרעיה מעידה על תעוזה: גם

בפסוקים אלה הרעיה מזמינה את האהוב אליה, לקיים עימה יחסים (החל הבתרה הם מטפורה בעל שדינים של הרעיה) לפני שהבוקה יעלה.

שאלה 3:
סעיף א'

(1) המניע למעבר של אלימלך ומשפחתו מבית לחם למואב, הוא: רעב כבד שפקד את הארץ "ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם ליהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו".

המניע למעבר של נעמי ממואב חזרה לבית לחם הוא: סיוס הרעב ביהודה ע"י אלוהים "ותקם היא וכלתיה ותשב משדי מואב כי שמעה בשדה מואב כי פקד ה' את עמו לתת לחם לחם".

(2) המניע של רות למעבר ממואב ליהודה הוא: רות לא רצתה לעזוב את חמותה. אפשר ללמוד מזה על אופייה של רות כי היא נאמנה לחמותה. היא מוכנה להטיב עם חמותה, גם אם הדבר דורש מחיה אישי כבד, כמו עזיבת ביתה, משפחתה, עמה ואלוהיה.

וכן התקבלנה תשובות נוספות.

סעיף ב'

(1) לפי ז' זקוביץ, ניתן לראות כי מגילת רות יוצאת נגד גירוש נשים נוכריות בתקופת בית שני,

(על הנהגת להציג שתי ראיות):

הזנרות המואבייה מחליטה לדבוק בנעמי ולא לעזוב אותה: "ורות דבקה בה" **אז**: רות נשבעת בה' אלוהי ישראל שהיא לא עוזבת את נעמי: "באשר תמותי אמות כה יעשה ה' לי וכה יוסיף כי חמותי יפרד ביני ובינך".

הזנרות המואבייה אומרת לנעמי שהיא תישאר איתה תמיד. היא מקבלת על עצמה את אמונתה ועמה של נעמי: "ואל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין עמך עמי ואלהיך אלוהי".

הזנרות וערפה, נשים מואביות, מעוניינות לשוב עם חמותן לארצה, ולהישאר עמה: "ותאמרנה לה כל אתך נשוב לעמך אל נעמי".

תלמיד שיכתוב שנישואי מחלון וכליון לנשים מואביות אינם מוצגים כחטא – תשובתו תקבל.

(2) ראיות נוספות התומכות בדברי זקוביץ(על הנהגת להציג ראיה אחת):

רות ובעז מתחתנים, ואלוהים מברך נישואים אלה בכך שנותן לרות בן: "ויתן ה' לה בן חריון ותלד בו".

החברותיה של נעמי מברכות אותה ואת ה' ואומרות לה שרות, כלתה, דאגה לה טוב ותר משבעה בנים: "אשר הוא טובה לך משבעה בנים".

נחידת על פסיכומטרי
ביואל גבע ←

הזדמנות לעתודה יש פעם בחיים.
אל תתפשר עליה.

הזיווג של רות ובוועז מבורך וניתן להם הכבוד להיות ראשי שושלת דוד המלך

"ותקראנה שמו עובד הוא אבי ישי אבי דוד"

שאלה 4

סעיף א'

דוגמאות לצייתנות של רות לדברי נעמי (על הנבחר להביא אמת ולהסבירה): יואל גבע

- "כל אשר תאמרי אלי אעשה" י" רות מבטיחה לציית ולבצע את כל ההנחיות של נעמי.

- "ותעש ככל אשר צוהה חמותי" – הסופר מדגיש שרות מבצעת את הוראות נעמי

- נעמי צויתה על רות: "ובאת וגלית מרגלתיו ושכבת" לשכב לרגלי בועז, ורות אכן מציינת

לכך: "ותגל מרגלתיו ותשכב" רות שוכבת לרגלי בועז.

דוגמא ליוזמה של רות והסברה:

בעוד שנעמי צויתה על רות להישכב לרגליו של בועז ולהמתין לדבריו: "... וגלית מרגלתיו ושכבת

והוא יגיד לך את אשר תעשין" רות אינה ממתנה לדבריו בועז, אלא יוזמת בעצמה, ומבקשת ממנו

לגאול אותה: "... ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אותה"

סעיף ב'

על פי רות ד', 5, שני סוגי הגאולה שבוועז רומז עליהם ברות ג', 12-13 הם: גאולת שדה וגאולת

(יבוס) אלמנה.

הקשר בין שני סוגי הגאולה במגילת רות הוא: על פי דבריו בועז, גאולת הקרקע של משפחת

אלימלך כרוכה גם בייבומה של רות: שתי הפעולות צריכות להתבצע על ידי הגואל (כד הבן שייולד

ינחשב בנו של מחלוך בעלה של רות שנפטר, והוא יהיה היורש הבלעדי של הקרקע של אלימלך)

שאלה 5

סעיף א'

(1) האירוע ההיסטורי המצוין בפסוקים הוא: חורבן בית המקדש הראשון וגלות ממלכת יהודה.

השנה הלועזית בה אירע האירוע: 586 לפנה"ס.

(2) המטרה של השימוש בשאלות הרטריות בפסוקים 1-2 היא: להדגיש את ההיפוך במצבם של

בני ציון. בעבר הם היו בעלי מעמד גבוה, כמו זהב ואבנים יקרות, וכעת מצבם התהפך: הם

איבדו את מעמדם והושפלו, הם הפכו מאבנים בעלי ערך, כזהב טהור ואבנים יקרות לחסרי

חשיבות, כמו שביר חרס הזרוקים ברחובות

שתי ראיות המעידות על הצדק אלוהי בפסוק 22:

גם כאשר ה' מעניש את העם על חטאיו תקופת העונש קצובה, ומגיע מועד סיומה: "תם עונך בת ציון" **אז**: "לא יסירף להגלותך" **ב**

ה' נוהג בצדק ומעניש את אדם על פגיעתה בעם ישראל: "פקד עונך בת אדם גלה על חטאותיו" **ב**

שאלה 6 **סעיף א'** **ב**

(1) ההבדלים בין השקפת עולמו של קהלת להשקפת עולמו של יהודה עמיחי (על הנבחר לציון שניים):

קהלת טוען שלכל דבר בחיי האדם יש זמן מוגדר, המיועדר רק לו: זמן שבו האדם אוהב וזמן שבו האדם שונא, זמן שבו האדם בוכה וזמן שבו האדם צוחק. לעומת זאת, יהודה עמיחי טוען, שבמשך תקופת חייו של האדם אין לו זמן לכל דבר בנפרד, אלא הדברים מתרחשים בו זמנית, לדוגמה: אדם שונא ואוהב בו זמנית, וכן צוחק ובוכה.

קהלת טוען שהכל נקבע מראש על ידי ה', וה' הוא זה שקבע את זמנו של כל דבר בעולם, לדוגמה: מתי אדם יאהב ומתי ישנא. לכן, אין לאדם יכולת לשנות דבר במעשיו. לעומת זאת, יהודה עמיחי טוען שהאדם צריך לפעול באופן מסוים, ומכאן שלאדם יש את היכולת לבחור כיצד לנהוג, לדוגמה: באותו ימים שהוא זורק אבנים הוא יכול לבחור במקביל לאוסף.

קהלת טוען שכל מה שיכול האדם לעשות הוא ליהנות מהחיים ולשמוח בהם. לעומת זאת, יהודה עמיחי טוען שהאדם צריך לעשות מנוון של דברים, חלקם משמחים ומהנים וחלקם לא.

(2) השקפת עולמו עולה בקנה אחד עם השקפתו של יהודה עמיחי. נימוק: האדם חווה בחייו דברים שונים, חיוביים ושליליים, המתרחשים במקביל זה לזה, ולא לכל דבר יש זמן המיועד רק לו.

וכן התקבל כל תשובה אחרת מנומקת.

סעיף ב' **ב**

ראיות לחוסר השליטה של האדם על חייו ועל העולם (על הנבחר לציון שתיים):

גם את העולם נתן בלבם אשר ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ויעד סוף" **ה'** נתן לאדם את הרצון להביץ כיצד העולם נברא / שאיפה לחיי נצח, אך לאדם

אין שליטה על חייו ועולמו. הסיבה לכך היא: ה' לא מאפשר לאדם להבין כיצד העולם נקבר / להשיג חיי נצח.

יואקם כל האדם שיאכל ושתה וראה טוב בכל עמלו מתת אלהים היא - קהלת ממליץ

לאדם ליהנות מכל הישגיו, אך היכולת ליהנות אינה בשליטתו של האדם, משום שה' הוא יוצר שקובע מי ייהנה ומי לא.

יחסי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם... - ה' הוא זה שעשה את הכל לאדם אין יכולת לשנות דבר בעולם, להוסיף עליו או לגרוע ממנו. מכאן, שאין לו שליטה על הדברים.

והאלהים עשה שיראו מלפניו לאדם אין שליטה על חייו, אין הוא יכול להחליט עבורו עצמו האם להאמין באל או לא, משום שה' קבע מראש מי יאמין בו.

וכן התקבלה תשובת נוספת.

שאלה 7

סעיף א'

(1) בשני המקרים אישה נשואה ויפה נדרשת על ידי בעלה לבצע פעולה מופקדת, שיכולה לפגוע בכבודה או במעמדה כאישה נשואה. ושתי נדרשת להפגין את יופייה בפני חברי השיכורים של אחשוורוש בעלה. שרי נדרשת על ידי אברם בעלה להתחזות לאחותו ולהינשא לפרעה.

על אף הדמיון, הנשים פעולות בדרכים שונות. שרי לא מגיבה, ומאפשרת למצרים לחשוב שהיא אכן אחותו של אברם, דבר שמוביל לכך שהיא נלקחת לארמון פרעה. ושתי לעומת זאת, מסרבת להגיע למשתה, והדבר מביא להדחתה מכס המלוכה.

(2) אני מזדהה עם דרכה של ושתי. ושתי היא אישה ששומרת על כבודה, ועומדת על עקרונותיה. היא לא מסכימה עם הדרישה של בעלה, ולכן מסרבת לעשותה. וכן התקבלה תשובת נוספת מנומקת.

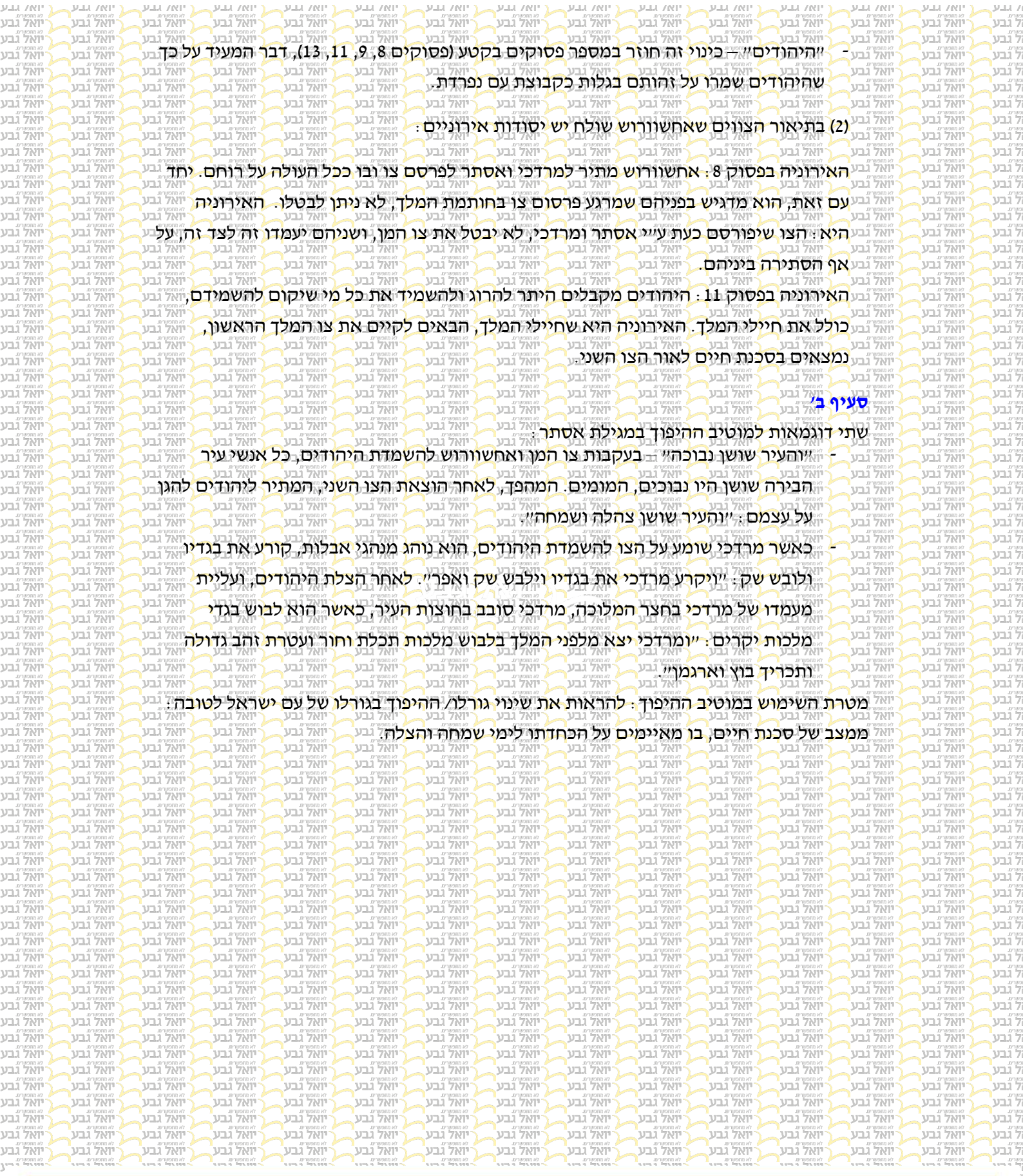
סעיף ב'

התכונה שבזכותה ייחשב המלכה לעתיד טובה יותר מושתי, היא: צייתנות לאחר ששתי מסרבת להגיע למשתה אחשוורוש: "ותמאו המלכה שתי לבוא בדבר המלך",

אחשוורוש מוציא צו, אשר מחייב נשים לתת כבוד לבעליהן ולציית להם: "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן". המלכה החדשה תצטרך לעמוד בצו זה, ולהיות צייתנית למלך.

(1) היהודים הצליחו לשמור על זהותם בגולה (על הנבחו להביא הוכחה אחת ולהסבירה):

- "יואל היהודים ככתבם וכלשונם" - היהודים מוצגים כקבוצה נפרדת, השומרת על שפה וכתב הייחודיים לה.

היהודים - כינוי זה חוזר במספר פסוקים בקטע (פסוקים 8, 9, 11, 13), דבר המעיד על כך שיהודים שמרו על זכותם בגלות כקבוצת עם נפרדת.

(2) בתיאור הצווים שאחשוורוש שולח יש יסודות אירוניים :

האירוניה בפסוק 8 : אחשוורוש מתיר למרדכי ואסתר לפרסם צו ובו ככל העולה על רוחם. יחד עם זאת, הוא מדגיש בפניהם שמרגע פרסום צו בחותמת המלך, לא ניתן לבטלו. האירוניה היא: הצו שיפורסם כעת ע"י אסתר ומרדכי, לא יבטל את צו המן, ושניהם יעמדו זה לצד זה, על אף הסתירה ביניהם.

האירוניה בפסוק 11 : היהודים מקבלים היתר להרוג ולהשמיד את כל מי שיקום להשמידם, כולל את חיילי המלך. האירוניה הוא שחיילי המלך, הבאים לקיים את צו המלך הראשון, נמצאים בסכנת חיים לאור הצו השני.

סעיף 4

שתי דוגמאות למוטיב ההיפוך במגילת אסתר :
- "והעיר שושן נבוכה" - בעקבות צו המן ואחשוורוש להשמידת היהודים, כל אנשי עיר הכירה שושן היו נבוכים, המומים. המהפך, לאור הוצאת הצו השני, המתיר ליהודים להגן על עצמם : "והעיר שושן צהלה ושמחה".

- כאשר מרדכי שומע על הצו להשמידת היהודים, הוא נוהג מנהג אבילות, קורע את בגדיו ולבוש שק : "ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר". לאחר הצלת היהודים, ועליות מעמדו של מרדכי בחצר המלוכה, מרדכי סובב בחוצות העיר, כאשר הוא לבוש בגדי מלכות יקרים : "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוצ וארגמן".

מטרת השימוש במוטיב ההיפוך : להראות את שינוי גורלו/ ההיפוך בגורלו של עם ישראל לטובה!
ממצב של סכנת חיים, בו מאיימים על הכחדתו לימי שמחה והצלה.

